AYLIK MİZAH DERGİSİ • YIL : 10

KASIKATÜR

SAYI : 116 • KASIM / 2002

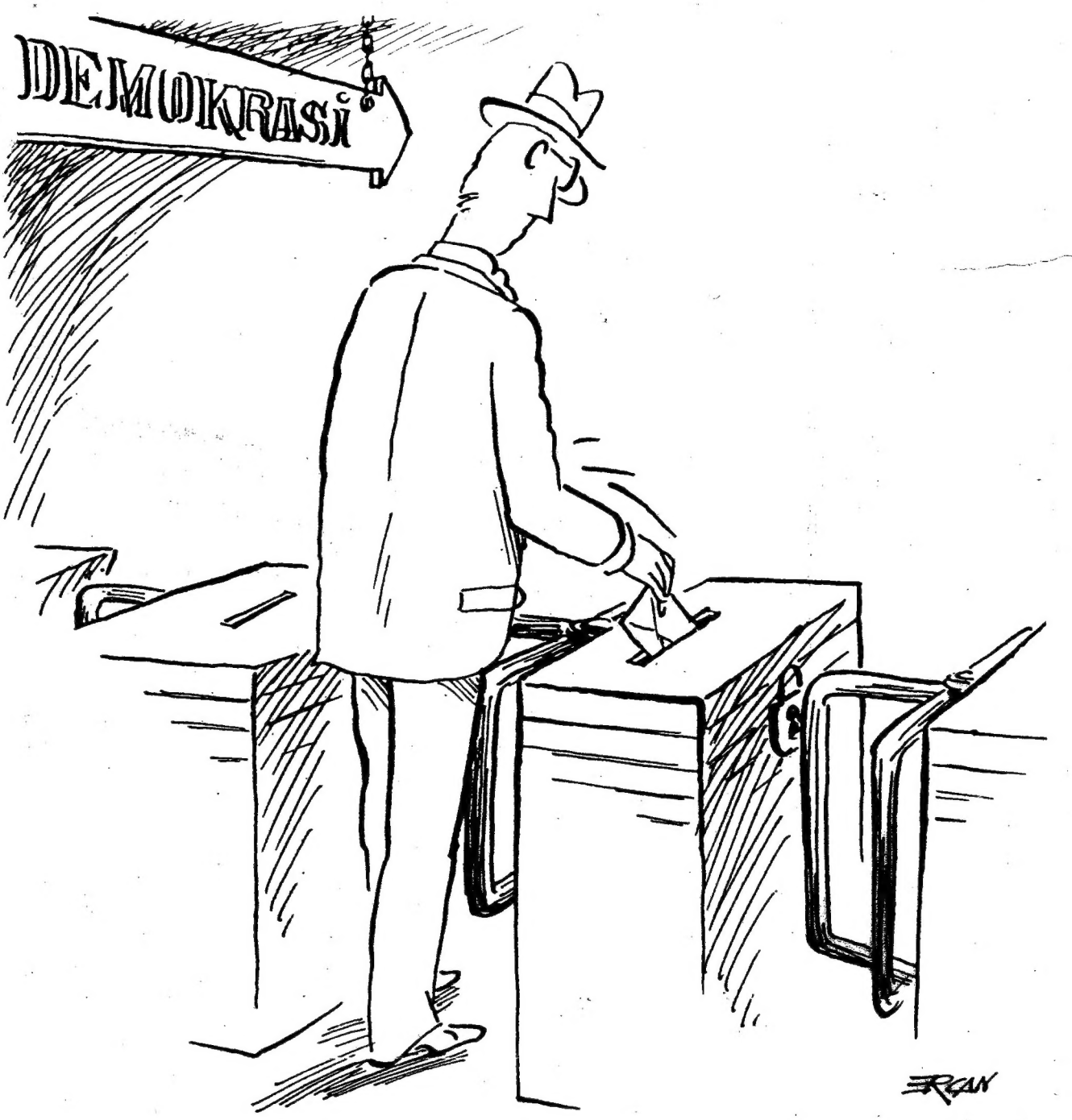

EROL ÖZDEMİR

SAHİBİ VE YAYIN YÖNETMENİ
KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ
ANKARA TEMSİLCİLİĞİ ADINA
METİN PEKER

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
MURAT ÖZMENEK

YAYIN KURULU

BÜLENT OKUTAN
CUMHUR GAZİOĞLU
OKTAY BİNGÖL
ORHAN TÜLEYLİOĞLU
MURAT SAYIN

KATKIDA BULUNANLAR

ALİ ULVİ ERSOY
ALİ ŞUR
ALİ HERKÜL ÇELİKKOL
ALİ ŞÜKRÜ FİDAN
AHMET ERKANLI
AKİL DANE HERZEKAR
A. TEOMAN SANALAN
AKIN ÖNDER
BAYRAM ALİ KARA
BURHAN ÖZOYAL
CEM KENAN ÖNGÜ
CEMAL ARIĞ
CEZMİ ERMİŞ
CİHAN DEMİRCİ
ERDOĞAN BAŞOL
ERDOĞAN KARAYEL
ERAY ÖZBEK
ERCAN AKYOL
ERGÜL AKTAŞ
EROL ÖZDEMİR
FERRRUH DOĞAN
HASAN SEÇKİN
HASAN UYSAL
HÜSEYİN ATABAŞ
HÜSEYİN TANYERİ
GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU
İSMET LOKMAN
KADİR DOĞRUER
MUHİTTİN KÖROĞLU
MUSTAFA BİLGİN
NECATİ ABACI
NİYAZİ YOLDAŞ
NURİ BİLGİN
OĞUZ GÜREL
ORHAN ENEZ
ÖZCAN ÇALIŞKAN
TAYFUN AKGÜL
TONGUÇ YAŞAR
SERDAR ÇAKIRER
YENER ÇAKMAK
YİĞİT ÖZGÜR

DERGİ TEMSİLCİLİKLERİ
Bursa/Mümin Bayram/İzmir·Cem Koç/
Trabzon·Adnan Taç/Sinop·Seyit Saatçi
Zonguldak·Kürşat Coşkun

DİZGİ: DAMAR LTD. ŞTİ. · ANKARA
Özveren Sok. 3/8 Demirtepe Tel: 0.312. 232 01 11

BASKI: KUBAN MATBAACILIK YAYINCILIK · ANKARA
Matbaacılar Sitesi 558. Sok. No:20 Tel: 0.312. 395 20 70

İRTİBAT VE YAZIŞMA ADRESİ:
Konur Sok. 31/10 Kızılay-ANKARA Tel-Faks: 0.312. 417 37 28

POSTA ÇEK NO: 104902 METİN PEKER
Altı Ay: 24.000.000 TL - Bir Yıllık: 48.000.000 TL.
Altı Ay: 30.000.000 TL. Bir Yıllık: 60.000.000 TL.(Resmi Dairelere)

KAPAK KARİKATÜRÜ: ERCAN AKYOL

Karikatür Dergisi'ndeki eserler yazılı izin alınmadan kesinlikle yayımlanamaz.

dinozorun yeri

hüseyin atabaş

BACAK BACAK ÜSTÜNE BİR YAZI!

Aradan epey zaman geçti ama, bu önemli olayı yazmazsam olmaz. Efendim, Mayıs ayının başlarında *KANAL 7*'de yayımlanan *İskele Sancak* izlencesinde, islamcı kadınlarla erkekler arasında yaşanan tartışma, sonradan geldi kadınların "bacak bacak üstüne atma" noktasında düğümlendi. islamcı gazetelerin yazarları haftalarca bu düğümü çözmeye çalıştıysalar da, olumlu bir sonuca varamadılar. Çünkü, bacak konusu Kur'an'da olmadığı gibi, Peygamber Aleyhis Selam'ın zevcelerinden herhangi birinin bacak bacak üstüne atıp atmadığı konusunda da veri yoktu ellerinde!

Olay, tam bir "iskele sancak" havasında geçen izlenceye konuşmacı olarak katılan, "islamcı feminist" kadın *Dr. Hidayet Tuksal*'ın bacak bacak üstüne atarak oturması nedeniyle patlak verdi. *Sayın Tuksal* kusura bakmasın, tartışmayı izlerken benim de dikkatimi celbetmişti: Başı örtülü ama çenesi açık, etekleri mesli ayaklarının bileklerine kadar inen bir hanımın bacak bacak üstüne atması gerçekten hoş bir "manzara" vermiyordu!..

İsterseniz önce, kadınlar erkeklerin yanında neden bacak bacak üstüne atamaz/atmamalı konusundaki sakıncayı söyleyelim. Çünkü efendim, erkeklerin yanında bacak bacak üstüne atan kadının bir "bacak arası" olduğu akla gelebilir. Bu da hiç olmayacak yerde, hiç olmayacak bir anda erkeğin abdestinin bozulmasına yolaçabilir. Gerçi tartışmacı erkeklerin çoğunluğu, böyle bir durumda, abdestleri bozulacak çağı geçmiş izlenimi veriyorlardı. Ama demek ki, hâlâ bir yerlerindeki damarın oynadığını duyumsuyorlardı!

Şimdi gelelim İslamcı gazete köşe yazarlarının konuyla ilgili hiç de hafife alınmayacak görüşlerine. "Yeni Mesaj"dan *Müslim Karabacak* buyuruyorlar ki: "Programdan bu yana ne yaptıysam sinir sistemlerimi teskin edemedim. Vehametin bu noktaya bir gün varacağını bir çok kere yazmış olmam bile beni teskin etmedi. Ben her ikisine de isimleri yüzünden hanım diye hitap ediyorum. Başörtüsü altında meğer ne hayasızlıklar saklı olabiliyor. (...) O programı izledikten sonra, o ana kadar izlemekten tiksindiğim magazin ve paparazzi programlarını artık izleme kararı aldım. Hiç olsun o kepazeliklere konu olan bayanlar modern Müslüman kadın iddiasında değiller."

Bu birkaç satır içindeki; "sinir sistemleri" gibi, "hiç olsun" gibi pek çok ifade bozukluğunu bir yana bırakacak olursak, ben de *Sayın Karabacak*'la aynı görüşleri paylaşıyorum: Bir metre bez hiçbir "hayasızlığı" örtmez. Bu yıllardır söyleniyor ama, kimileri demek ki yeni yeni gafletlerinin ayrımına varıyor!

Karabacak, sözlerini inci gibi dizmeyi sürdürüyor: "Bizim feministin, babası yaşındaki Süleyman Uludağ'ın yanında ayak ayak üstüne atışı ve o esnada kaval ve şişhane çelişkisi bazı uzuvlarının yanlışlıkla kapandığının anlaşılması, paparazzi malzemesi bayanlar için sıradan şeyler."

Aslında böylesine ciddi sorunlarımız varken; enflasyon gibi, ekonomik kriz gibi, açlık grevleri gibi sıradan şeylerle uğraşmak abesle iştigaldir. Şu kadınları eve bir kapatıp üstlerine otursak, tüm sorunlarımız kökünden çözüme ulaşacak, hem de kendiliğinden!.. "Akit" gazetesinden *Ali Eren* beyefendi de görüşlerini şöyle dile getiriyorlar: "O kadar ayet ve hadisin okunduğu programı, ayak ayak üstünde bitiren tek şahıs Hidayet Hanım oldu. (...) Bu zamanın vaziyetini bile bile, göre göre kadınların zaruretler dışında sokağa çıkmalarını hala savunanlar için benim zihnimde iki ihtimal vardır: a) Akıllarında bir noksanlık vardır. b) Art niyetlidirler."

Aman efendim, herkes bunu bilir; "kadınların saçı uzun aklı kısadır" ve her zaman "art niyetlidirler". Çenenizi / kaleminizi yormanıza hiç gerek yoktu, ama siz "çıplak uyarıcı"lık görevinizi yerine getirdiniz. Allah sizden razı olsun Ali Efendi!..

Kanal 7'deki 'teşrih'in tamamını değil ama, (zannımca) en manidar kısmını seyredebilen(!), tersi "Zaman", düzü "namaZ" olan gazeteden *Ahmet Turan Alkan;* "Müslüman kimliklerini ön plana çıkaran hanımlar müthiş baskı altındalar. Varlıklarını ortaya koymak ve manidar kılmak için harekete geçtiklerinde, kendileriyle aynı zihni ve iktisadi şartlara sahip bir erkeğe nisbetle yola iki fersah geriden başlamak zorunda kalıyorlar." diyebilme cesaretini gösteriyor.

"Milli Gazete"den *Süleyman Arif Emre* hazretleri, bu konularda; " 'Cemati Kübra' (halka açık) ile sağlıklı bir sonuca ulaşılamaz, bu ilmi ve tarihi bir iştir." şerhinde bulunuyorlar. Doğru söylüyor hazret, kadının bacak bacak üstüne atıp atmayacağı konusu, günümüzün çözümlenememiş en önemli ilmi sorunudur! Belki kanserin umarı bulunacak, ama kadının bacak bacak üstüne atma sorunu hâlâ çözümsüzlüğünü koruyor olabilecek!..

Yine "Akit" gazetesinden bir hanımefendi, *Canan Ceylan* da, bu vesileyle islamiyetin çağdaşlığı hakkındaki görüşlerini yeniden dile getirme fırsatı buluyor ve diyor ki: "Evet İslam insanlara kadın-erkek, işçi-işveren herkese haklarını veriyor ama maalesef ona tabi olduğunu iddia eden bazı kişiler vermiyor." Ah benim güzel bacım, dedik ya; sorun kadının bacak bacak üstüne atmasında değil, İslama tabi olduğunu iddia eden bazı erkeklerin, kadın karşısında abdestlerini tutup tuamama konusunda gösterdikleri basiretsizliktedir!..

Bizim Temel'i görücü usülü ile yaşlıca bir hanımla evlendirmişler. Gerdek gecesinin sabahı, usulden olduğu üzere kadın:

— Hısım akrabadan, konu komşudan kime görüneyim, kime görünmeyeyim? diye sormuş.

Temel en pratik, en kestirme yanıtı verip sıyrılmış işin içinden:

— Bana görünme de kime görünürsen görün!

Yoksa bu bir Nasreddin Hoca fıkrası mıydı? Ne farkeder ki; ha Hoca Nasreddin, ha Temel Reis. Aralarındaki ayrım; birinin Karadeniz'i görmüş ötekinin Akşehir Gölü ile idare etmiş olması kadardır.

Ezcümle, ne diyordu *Karabacak* Beyfendi; "Hiç olsun o kepazeliklere konu olan bayanlar modern Müslüman kadın iddiasında değiller." Yani müslüman değiller, o zaman bakmak mübahtır. Daha pratik, daha kestirme, daha ilmi bir sonuca ulaşan varsa beri gelsin!..

GÜRBÜZ DOĞAN EKŞİOĞLU

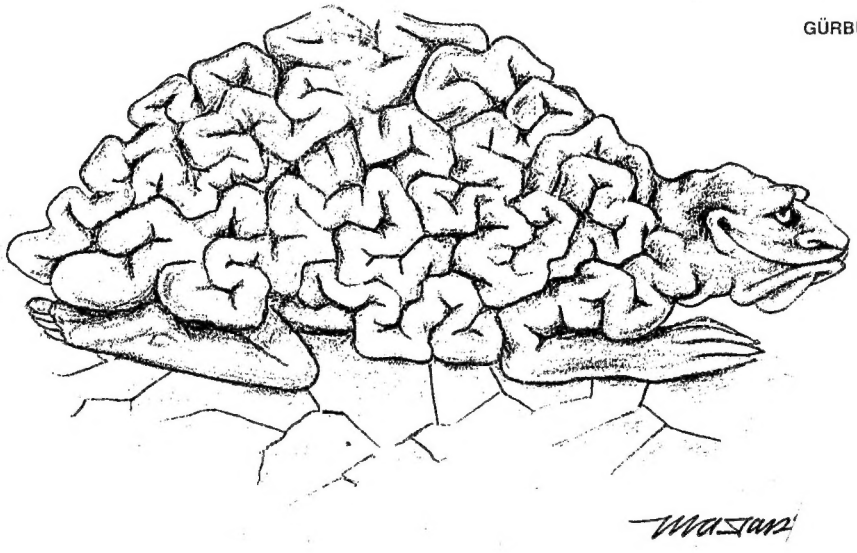

MEHMET ASLAN

TÜRK BASININDA İLK MÜSTAKİL MİZAH GAZETESİ "DİYOJEN"

BAŞLANGICINDAN BUGÜNE TÜRK MİZAH YAYINLARI

YENER ÇAKMAK

Diyojen 1.6.1872

Dördüncü kapatılışı, bir yazı ve bir karikatürde hükümeti küçük düşürdüğü gerekçesiyle oldu. 2 Ay süreyle yayınına ara verdi.

Diyojen'de yayınlanan karikatürler imzasız olduğu için kimlerin çizdiği kesin olarak bilinmemektedir. Yazarlar ise başta Teodor Kasap olmak üzere Namık Kemal, Mehmet Ali Bey, Mehmet Tevfik (Çaylak Tevfik), Tevfik Ebuzziya, Ata Bey (Nurullah Ataç'ın babası. Hammer mütercimi [tercümanı]).

NAMIK KEMAL VE DİYOJEN

Namık Kemal ile Diyojen mizah gazetesi sahibi Teodar Kasap arasındaki dostluk Paris'te başlar. Fransa'da bulunan Namık Kemal, o yıllarda Paris'te Aleksandır Düma'nın yanında katiplik yapıp okuyan Teodar Kasap'la tanışır. Bu tanışma ile başlayan dostluk ilerleyen yıllarda Namık Kemal'in Diyojen'e yazılar ve şiirler yazmasıyla devam eder.

NAMIK KEMAL KİMDİR?

1840 yılında Tekirdağ'da doğdu. Babıâli Tercüme odasında görev aldı. 1862 yılında Şinasi'nin Tasvir-i Efkâr gazetesinde gazeteciliğe başladı. İbrahim Şinasi (d. 1826 - ö. 1871) hürriyetçi ve ilerici fikirlerinden dolayı Avrupa'ya gitmek zorunda kalınca, gazetesini Namık Kemal'e emanet etti. Gazete yönetimi sırasında, sosyal sorunları, kadınların eğitim ve öğretim hakkını işleyen yazılara kuvvet verdi. 1867 yılında o da yurt dışına gitmek zorunda kaldı. Londra'da, "Hürriyet" gazetesini yayınladı. 1878'de İstanbul'a döndü.

Tevfik Ebuzziya'nın İbret gazetesine yazmaya başladı. Yaşadığı dönemde Namık Kemal'in yazı ve şiirleri bir çok mizah gazetesinde yer aldı. Bu yazı ve şiirlerinden dolayı basın sansürcülerinin en çok gözledikleri kişi oldu. Teodar Kasap'ın Diyojen, Çıngıraklı Tatar, Hayal mizah gazetelerine yazdı. "Vatan Yahut Silistre" oyununda seyircinin galeyana gelmesinden dolayı, çalıştığı İbret gazetesi kapatıldı (1873).

Namık Kemal, yazarlığı, şairliği, oyun yazarlığı yanında, Osmanlı tarihini kaleme aldı. Gazetede tefrika edilen Osmanlı Tarihi, Kanuni Sultan Selim'den sonraki kısma geldiğinde sansürcüler tarafından yasaklandı.

Namık Kemal 1888 yılında vefat etti. Cenazesi, Çanakkale İli Bolayır ilçesine getirildi. Rumeli fatihi olarak anılan Süleyman Paşa'nın kabri yanına defnedildi.

Diyojen 1.6.1872

NAMIK KEMAL VE KEDİ'YE (İKTİDAR'A) MERSİYE!

Teodar Kasap'ın Diyojen'inde, Namık Kemal'in yazdığı Kedi'ye Mersiye (yergi şiiri) yayınlandığında; sansürcüler, yazılanlarda hükümete sataşma olduğu gerekçesiyle bir uyarıda bulundular. Kedi mersiyesi okuyucular tarafından çok beğenilince, basılan Diyojen'ler tükendi. Bunun üzerine gazetenin 113 numaralı sayısı yeniden basıldı. Hem de bu sefer bestelenerek notalarıyla birlikte satıldı. Namık Kemal'in Kedi mersiyesinin Diyojen'in satışını arttırması üzerine, rakip yayınlar hemen taklidini yazdırıp yayınladılar.

Diyojen'in 132. sayısında biri bir nazire yaptı. Nazirede kedi, köpek şekline sokuldu. Gazeteler arasında başlayan bu tartışma hükümetin müdahalesi ile kesildi.

Diyojen'den sonra Çaylak adıyla mizah gazetesi çıkartan Mehmet Tevfik (Çaylak Tevfik), Namık Kemal'in Kedi mersiyesini, Diyojen'in Kedisi adı altında gazetesiyle birlikte 20 paraya satılan bir ek olarak verdi.

Ünlü tarihçilerimizden Cemal Kutay, 1970 yılında yayınlandığı "Nelere Gülerlerdi" kitabında bakın Namık Kemal ve Kedi mersiyesi hakkında neler yazmış:

Hemen hemen hiç bir biyografisi, vatan şairinin DİYOJEN ve HAYAL'de çıkan mizahi şiirlerinin, edebi söylenişi ile hiciv ve tehzillerinin üzerinde durmaz... Neden? Bunların, hürriyet ve vatan şiirlerine göre zayıf olması endişesinden mi? Hayır!.. Böyle olmamak lazımdır: Çünkü Namık Kemal'in yüz yıl önceki mizah mecmualarında şiir ve nesir olarak çıkan yazıları, edebi kıymetinin olduğu kadar nükte ve espri kabiliyetinin de mükemmel isbatlarıdır.

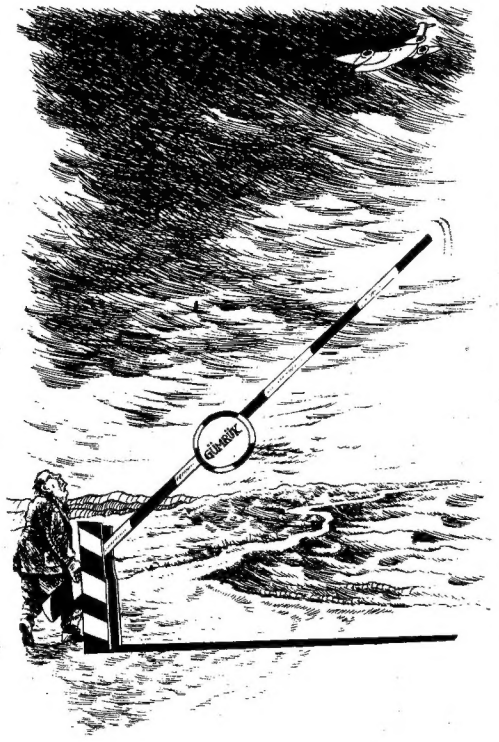

ALPER SUSUZLU

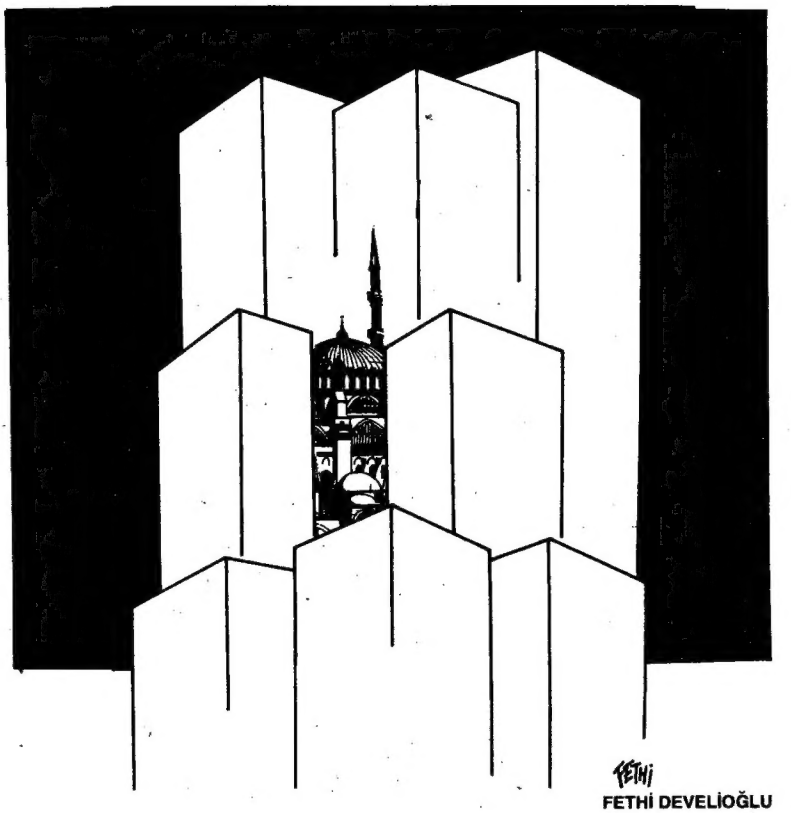

FETHİ DEVELİOĞLU

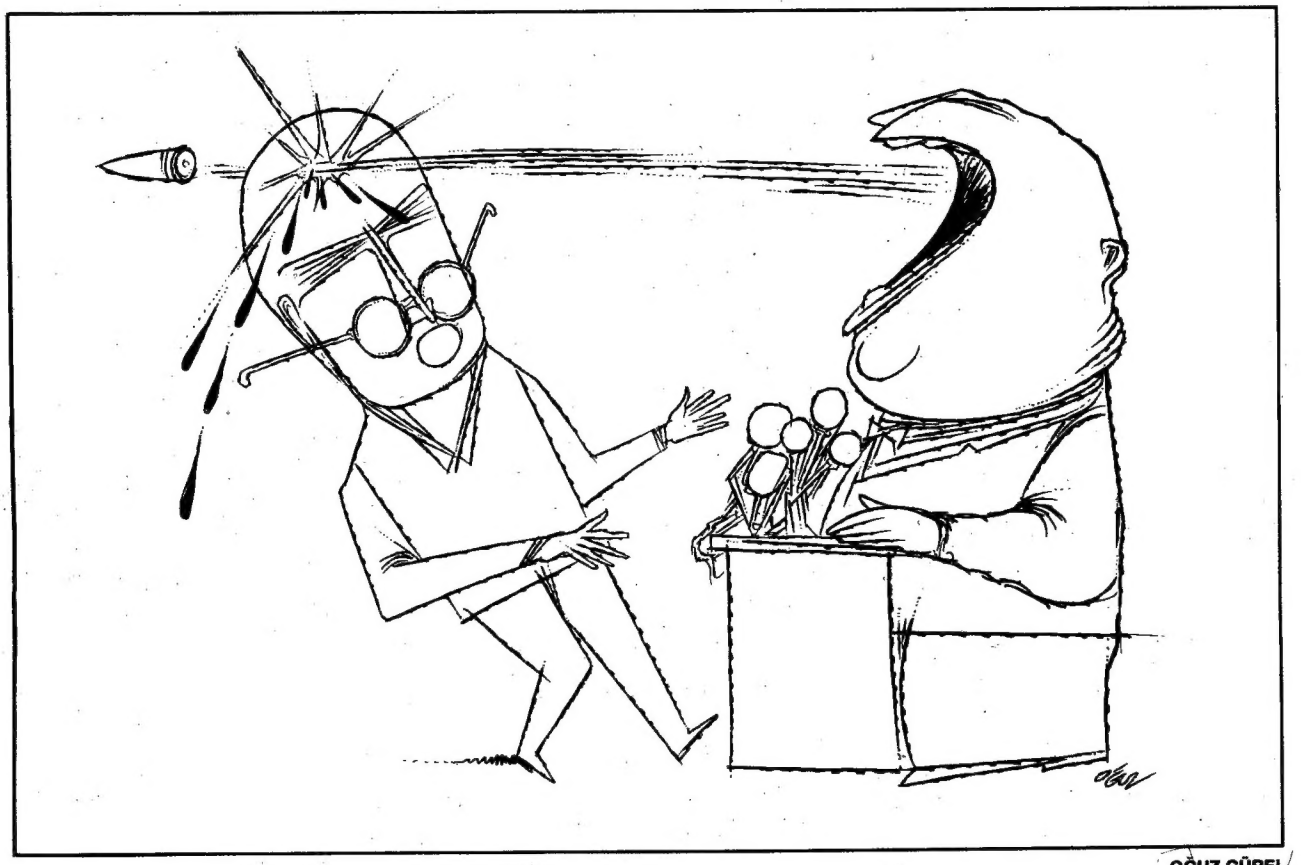

OĞUZ GÜREL

zarf ile mazruf
kurtuluş kayalı

POPÜLER KÜLTÜRE YENİ YAKLAŞIMLARIN SİNEMA VE MİZAH ALANINDA ORTAYA ÇIKARDIĞI SONUÇLAR

Türk mizahı ve sineması konusundaki düşünceler temelde bir değişikliğin uzantısı olarak şekillenmiştir. Aslında somut gelişme mizahla ve sinemayla bağlantılı olmayıp, genelde bir değişimin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye'de en eski dönemden itibaren elitizm ve kitlesellik konusu ısrarlı olarak tartışılmıştır. Şerif Mardin'in yazılarında ve Türkiye'de iletişim üzerine yayınladığı makalede temel sorun "büyük kültür", "küçük kültür" sorunudur. Onun yaklaşımına göre "büyük" ve "küçük" kültürel gelenekler bizim kabaca "halk", "divan" edebiyatı ikiliği olarak bildiğimiz olayın da genel ve bilimsel bir ifadesidir. Bu sonuda, 1940'larda, kültür üzerine çalışan bir antropolog Robert Redfield, yeni sayılamayacak fakat şimdiye dek bu kadar açıkça ortaya konmamış bir görüş ileri sürdü. Bu görüşe göre kültür iki ana kola ayrılabilirdi: "Biri kırsal bir hayat yaşayan ve tarımla geçinen insanların kültürü, diğeri de şehirde yaşayan, özellikle yönetici sınıfının insanlarının kültürü"(1) Bu iki kültürün arasına bazı dönemlerde neredeyse ulaşılmaz mesafeler konmuş, bazı dönemlerde de iki kültür bir ölçüde iç içe geçmiş olarak telakki edilmiştir. Bunun bir ölçüde iletişimin gelişim doğrultusuyla da bir bağlantısı bulunmaktadır: "Haberleşme kanallarının bir ölçüde geliştirilmesinden ötürü büyük ve küçük gelenek arasındaki ayrıcalıkta bir değişme oldu. Bu kültürler arasındaki sınır bir bakıma 'katılaştı', bir bakıma da 'yumuşadı'. Katılaştı, çünkü zaman geçtikçe Batı kültürünü alanlar eskiye göre kendilerini halktan daha da ayırdılar. Yumuşadı, çünkü sınıf duvarlarını muhafaza etmek haberleşme imkânlarının gittikçe geliştiği bir ortamda zorlaştı." (2) Tarihsel anlamda oldukça önceki dönemlerde bu noktada çelişkili tavırlar oluşmuştur. Bir yabancı gözlemcinin dile ilişkin değerlendirmesi işin mizahi bir boyutunun olduğunun örtük bir ifadesi olmuştur: "Bilimsel terimlere karşılık bulmak için ya yeni kelimeler bulmak ya da yeni bir biçime veya anlama soktukları bazı Arapça kelimeleri ortaya koymak zorundalar. Bilimsel amaçlar için gerçekten hemen hemen tamamen yeni bir dil oluşturacaklardı ve bu yapıldığı zaman, öğrencilere anlaşılmaz geldiği farkedildi. Bana söylendiğine göre bir adam bu yeni bilim Türkçesini edinmek için kendisine gerekli olan süreden birazcık daha fazla çalışarak bilimsel kitapları orijinalinden okuyacak kadar Fransızcayı öğrenebilir."(3) Şerif Mardin'in İngiliz seyyahı Farlane'in 1847 yılında yazdıklarından aktardıkları bir somut anlayışı iyi sergilemektedir. Çoğu zaman elit kesimi ayrıcalıklarının ortadan kaldırılmasına yönelik tasavvurlara karşı tepki göstermiştir. Bu noktadaki ısrarı ve buna karşı tepkiyi çelişik sayılabilecek tarzda hemen her dönemin entelektüelinde görmek mümkündür. 1930'lu yıllarda büyük kültürün eleştirisi bir tür cumhuriyet öncesi döneme yönelik olduğu için caiz görülmüştür. Bununla uyumlu bir şekilde de yüksek kültüre tepki olarak halk kültürüne yaslanılmıştır. Zaten yukarıda yapılmaya çalışılan ayrım Türk düşünce geleneğine de uygun görülmüştür. Kültürün ulusal olduğu tarzındaki anlayış da bu eğilimi olumlu göstermiştir. Geçmiş dönemin üst kültürü bir ölçüde ulusallıktan uzak bir noktada olarak anlaşılmıştır. Sağlı sollu birçok entelektüelin Ziya Gökalp hakkındaki olumlu düşünceleri meseleyi belirgin bir noktaya, daha doğrusu ortak bir noktaya götürmüştür. Ancak bu duruma rağmen ve bununla beraber eski dönemdeki yapılanmayı andırır tarzda bir elitist kültür varlığını sürdürmüştür. Belirtilen nitelikteki kültürün yaygınlaştırılması da temel amaç olarak telakki etmektedir. Türk entelektüelleri de "içtimai eyleme aşırı bağımlı" oldukları için de zaman içinde bir yandan öbür yana sürüklenir olmuştur. Türkiye'nin işlevsel olan hemen her ayrımının zaman içinde bu tür bir değişimi bariz olarak yaşadığı gözlemlenmektedir. Örneğin ciddi bir entelektüel beş yıl aralıkla Türkiye'de gericiliğinin göstergesinin aydın düşmanlığı olduğunu ve devrimci aydının yapması gereken temel eylemin aydın kırımı olduğu üzerinde fazla düşünmeden rahatlıkla yazabilmiştir. Hatta sözü edilen bu aydın kırımının gerekliliğinden bahsederken Türk devrimci areketinin plebjen niteliğinin övgüsünü yapmaktadır. Belirtilen çelişkili durum herhangi bir Türk entelektüelinin tipik ve basit bir çelişkisi olarak vurgulanmaktadan ziyade bir genel özellik olarak görülmektedir. Benzeri nitelemeleri değişik kesimlerdeki çok sayıda entelektüelde yakalamak kabildir.

Dolayısıyla Türk entelektüelinin temel özelliklerinden biri elitist niteliği olmuştur. Elitist nitelik aydınları kitlesel olarak hemen her şeyden olumsuz anlamda bahseder kılmıştır. Bunun siyasete yansıyan biçimi de örneğin askeri darbeler konusunda olumlu tutum takınmak şeklinde tezahün etmiştir. Bundan öte her tür elitist kültürel ürün konusuna olumlu yaklaşılmıştır. Tabii bu tavrın yenilikçi olmak gibi bir özelliği de bulunmamaktadır. Aykırılık da tümüyle elitist nitelikten soyunmuş durumda değildir. Bu anlamda Osmanlı döneminin divan şiiri konusunda benimseyici olumlu bir tavrın da mantığı yok gibi görünmektedir. Yeni, modern, batılı hemen her unsur olumlu bir tepki görmüştür. Cumhuriyet dönemi açısından, değişik yıllar ve değişik düşünce akımları bakımından somut örnekler üzerinde durmak kabildir. Tabii bu yenilikçiliğin hep yabancı kültür örnekleri üzerinde somutlaşması da söz konusu değildir. Doğal olarak önemsenen yerli unsurlar da bulunmaktadır. Milliyetçilik ile hümanizm arasındaki gerilim bu sorunun tartışılmasıyla anlaşılabilir. Cumhuriyet döneminin kültürel alandaki başat unsurunun elitist niteliğini bu bağlamda değerlendirmek gerekmektedir. Ancak aydınların bir de kitleleri aydınlatma, değiştirme, dönüştürme işlevleri bulunmaktadır. Bu durum da ister istemez halkçı unsurların gündeme girmesini gerektirmiştir. Bu yönelimi meşrulaştırmak için de halk kültürünün ulusal mahiyeti üzerinde durulmuştur. Ziya Gökalp'in anlayışı doğrultusunda halk kültürünün ulusal yönüne vurgu yapılmıştır. Zaten folklorun Türkiye'de milliyetçiliğe vurgu yapıldığı dönemde önemsenmesi tesadüfi değildir. Örneğin Cumhuriyet döneminde Halkevleri vasıtasıyla halk kültürünün temel ürünleri toplanmaya çalışılmıştır. Bu somut örnekler de elitist kültüre karşı gelişmişliğin bir göstergesi olarak savunulmuştur. Bu savunu eğilimi 1940'lı yılların yazarlarını etkilediği gibi, 1960'lı yılların başlarında entelektüel eğilimlerini de etkilemiştir. Halk kültürü, emperyalist kültüre, yoz kültüre karşı gerçek ulusal, sınıfsal eğilimlerin temsilcisi olarak görülmüştür. Dönemin köylerinin kültürel biçimlenişi fazlasıyla önemsenip idealize edilmiştir. Bu gelişimin somut örnekleri üzerinde durmak daha açıklayıcı olabilir. Sanatın her dalında köylülük yüceltilmiş, kültürel anlamda köydeki yaşam savunulmuştur. Bu durumun ideolojik alana yansıması Mehmet Ali Aybar'ın köylüyü kutsar bir hale girerek, köylünün horlamasından kalkarak teorik açıklama getirme çabasında somutlaşmıştır. Marksizmde işçi sınıfına yönelik olumlu tutum Türkiye'nin yapısının farklılığından dolayı köylülüğe yönelik olarak düşünülmüştür.

---

(1) Şerif Mardin, "Tanzimat'tan Sonra Aşırı Batılılaşma", Türk Modernleşmesi, İletişim Yayınları, İstanbul 1991, s.24 (2) a.g.m., s.29 (3) Şerif Mardin, "Türkiye'de İletişimin Modernleşmesinin Erken Bir Safhası Üzerine Bazı Notlar", a.g.e., s.166

MURAT SAYIN

ŞADİ DİNÇAĞ

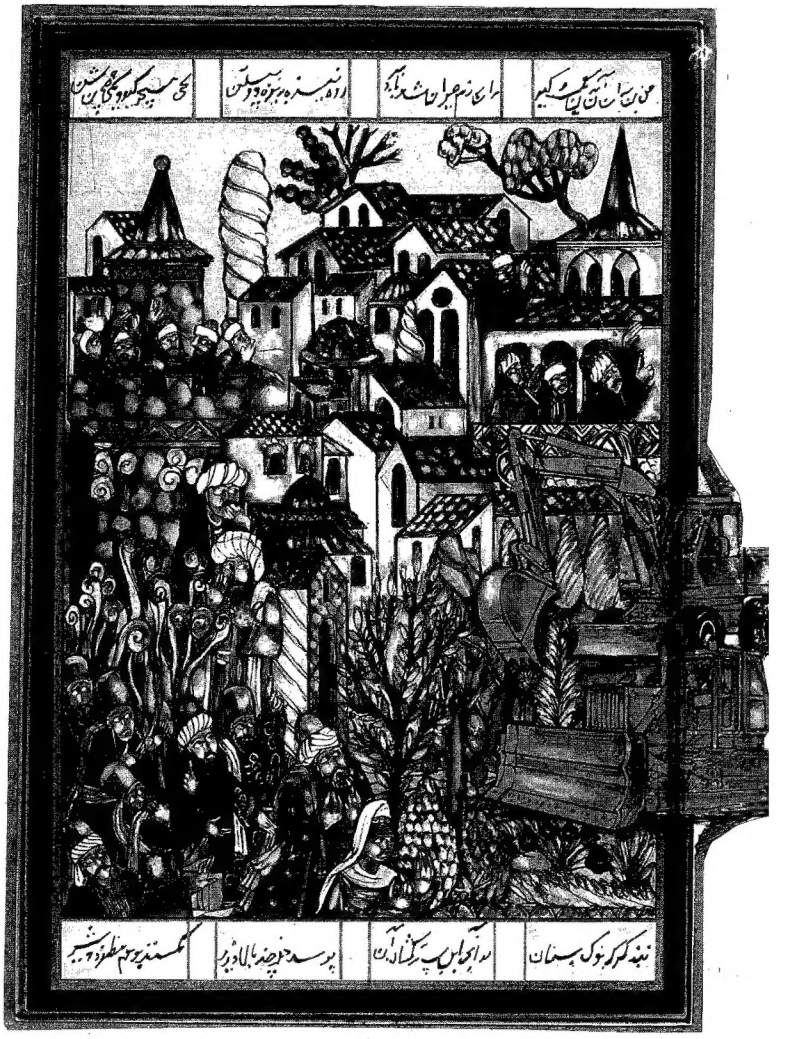

İSMAİL BİRET

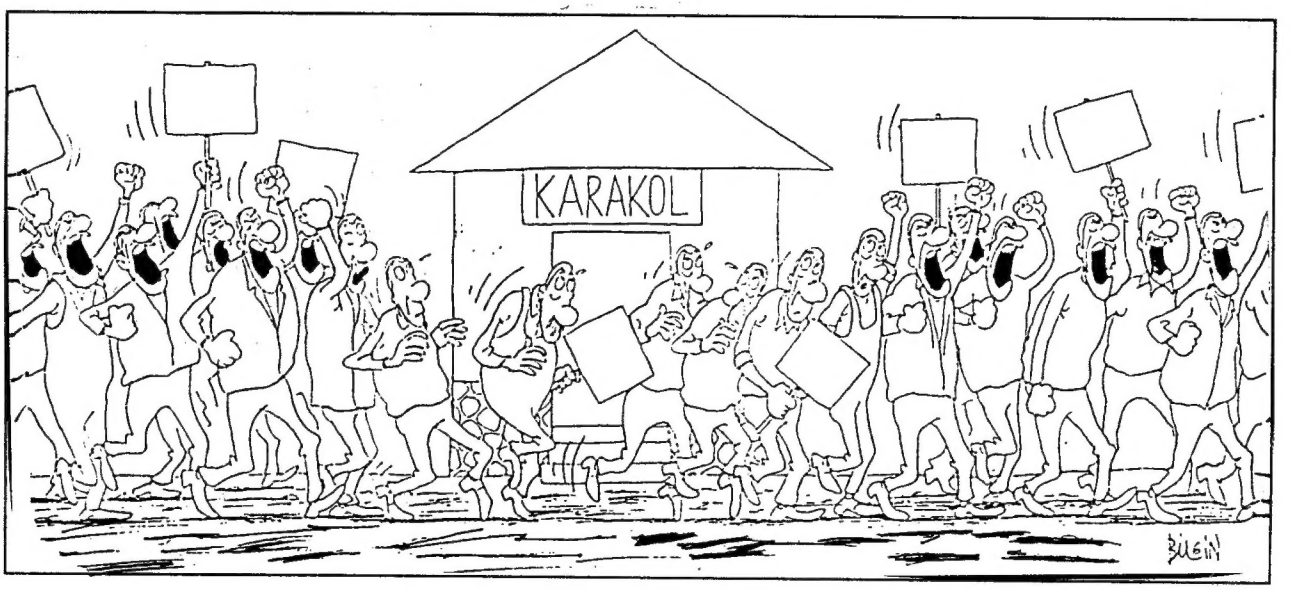

MUSTAFA BİLGİN

TURGAY KARADAĞ

RONALD SEARLE

RONALD SEARLE

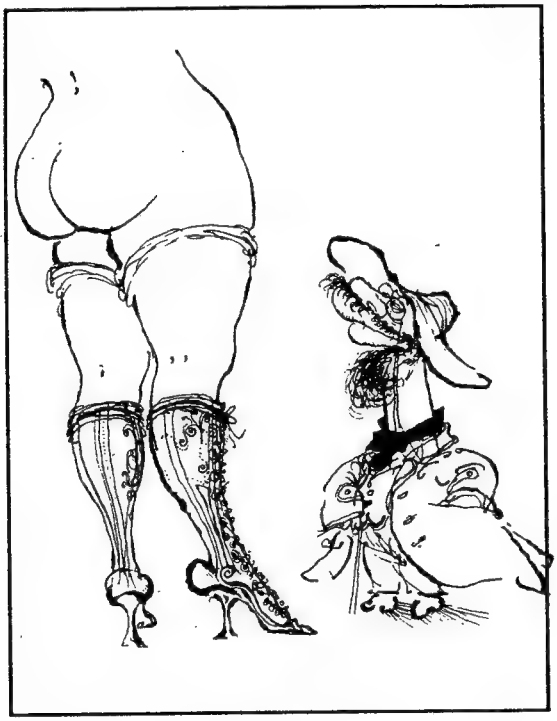

1920 yılında Cambirdge'de doğdu. 1935-39 yılları arasında Cambridge Güzel Sanatlar Okulu'nda okudu. "Holiday" ve "Life" dergileri için uzun yolculuk röportajları yaptı ve resimledi. 1949-62 yılları arasında ünlü "Punch" dergisi bünyesinde yer aldı. 1961'de Paris'e yerleşti. 1966 yılından başlayarak "Newyorker" dergisinde çizgileri yayımlandı. İllüstrasyonlar ve canlandırma filmleri yaptı. 100'ü aşkın kişisel sergi açtı.

İngiltere'nin en popüler karikatürcülerinin başında yer alan Searle, Güzel Sanatlar Okulu'nu bitirdikten sonra askerliğini yapmak için Güney Doğu Asya'ya gönderilmiş, orada Japonların eline esir düşerek dört yıl hapis yatmıştır. Bu esirlik süresince bol bol güldürü konuları çizer. Searle, çağdaş grafik karikatürünün İngiltere'de "Punch" dergisinde çağdaş grafik karikatürün doğup gelişmesini hazırlayan birkaç sanatçıdan biridir. Siyasi alanda her şeye karşı koyar, herşeyi alaya alır. Aşkın ve kadınların dışındaki her şeyi, ince ve duygusal kara mizah anlayışı içinde yerle bir eder. fransız ressam Toulouse Lautrec hayranıdır. Fransa'da tanıdığı bu ufak tefek adamı konu alan bir albüm hazırlamıştır.

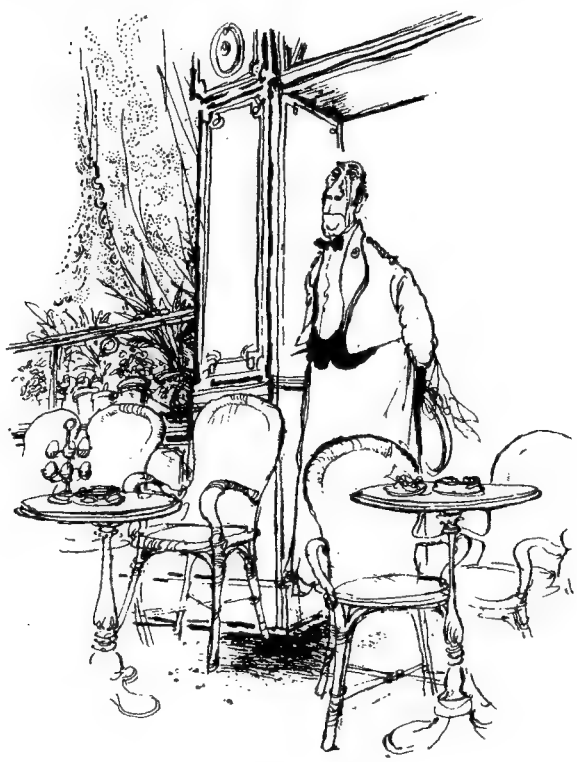

MİROSLAV BARTAK

EROL ÖZDEMİR

İŞÇİ İŞÇİYİ ...

IVAN HARCAMIJA (Slovenya)

FİRUZ KUTAL

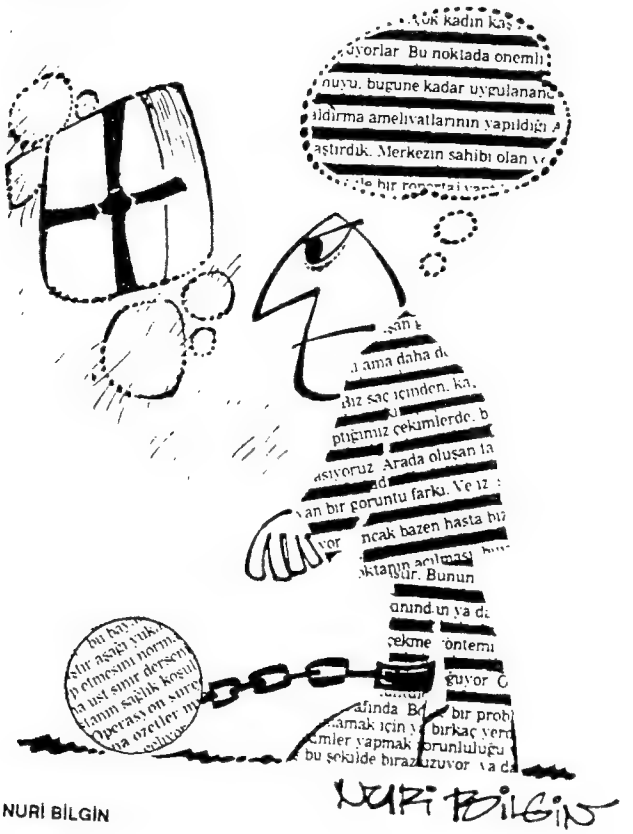

NURİ BİLGİN

KARİKATÜRİST ANEKDOTLARI

■

YENER ÇAKMAK

■

BEDRİ KORAMAN ANLATIYOR:

Ramiz Gökçe Büyük Ustaydı, Unutulmamalı

Bizim için 1950 kuşağı dendi. Herbirimiz sevdik bu tanımı...

Cemal Nadir - Ramiz Gökçe, tek parti döneminden kalan büyük ustalardı. 5Her ne kadar Ramiz Gökçe 1950'den sonra yaşama veda ettiği 1952 yılına kadar çizdiyse de.) Bugün, daha önce ve erken yaşta (45) kaybedilen Cemal Nadir, Ramiz'den önce anılır. Bence Ramiz'in hakkı yeniliyor. Cemal Nadir'den çok önceden beri tek başına Akbaba gibi bir dergiyi, bütün sayfalarını doldurarak yıllarca yaşatabilen; 1936'da Sedat Simavi'nin çıkarttığı haftalık mizah dergisi Karikatür'ü yıllarca büyük tirajlarda tutan... Daha sonra (1946'da) MİZAH adlı kendi mizah dergisini yine yıllarca zirvede tutan büyük bir ustadır o. Bu bakımdan, Cemal Nadir bize biraz daha batılı, biraz daha entelektüel görünse bile, Ramiz'i göz ardı edemeyiz; karikatürü Türk halkına sevdiren çok önemli köşe taşlarından biridir. Onları kaybettikten sonra Babıâli gençlere fazla yüz vermedi. Büyük gazeteler yıllarca köşelerini boş tuttular.

Savaş bitmiş, batılı basını izleme olanağımız artmıştı... Önce İngiliz çizer Low etkiledi; arkasından diğerleri... Ali Ulvi ve bilhassa Turhan Selçuk batılı karikatürcüler gibi çizmeye yöneldiler. Konuları yerli idi ama çizgiler değişiyor, gelişiyordu. Gazete sayfaları yavaş yavaş bu genç kuşağa açılıyordu. Sevgili Altan Erbulak, tek gözlü çiziyordu herkesi, bildik politikacıları bile...

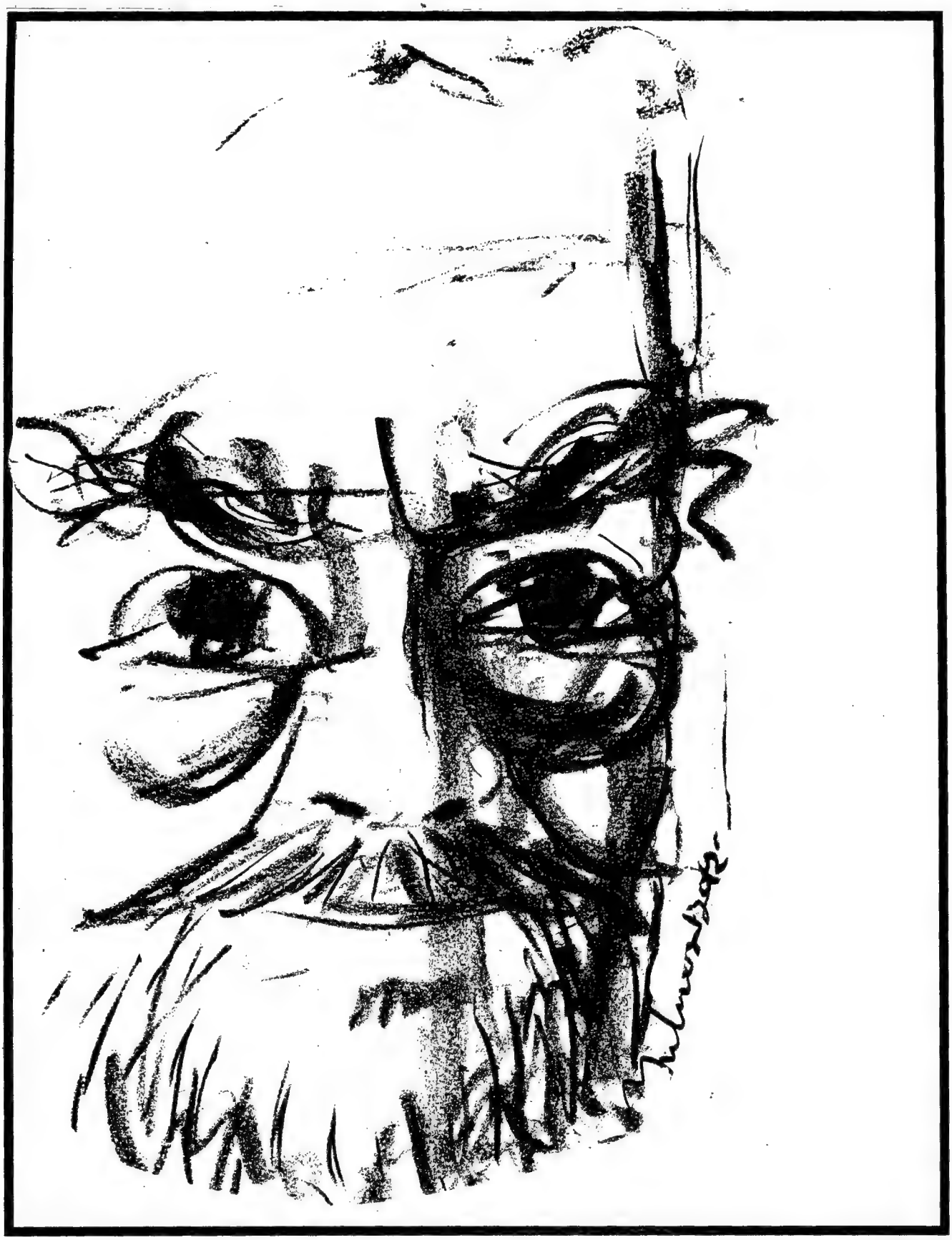

YILMAZ BAŞ

CEZMİ ERMİŞ

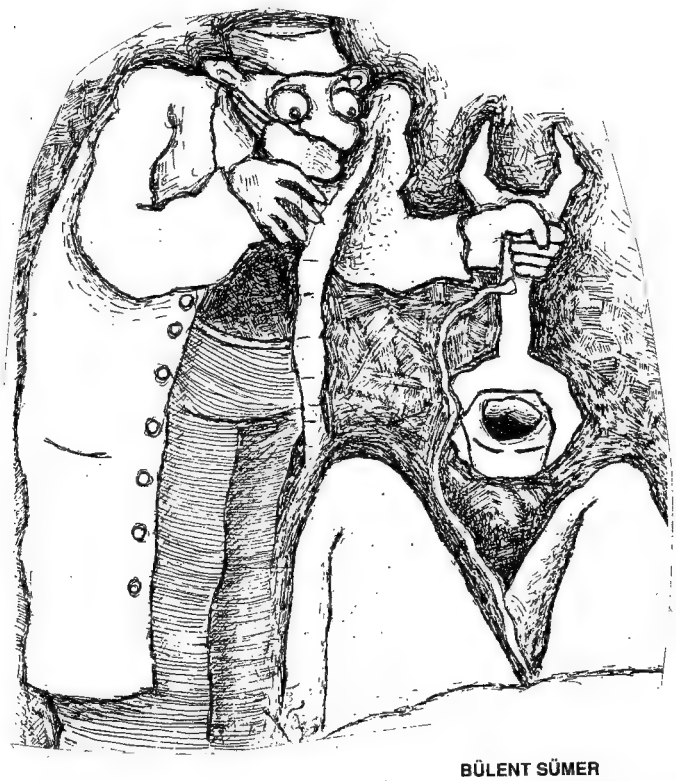

BÜLENT SÜMER

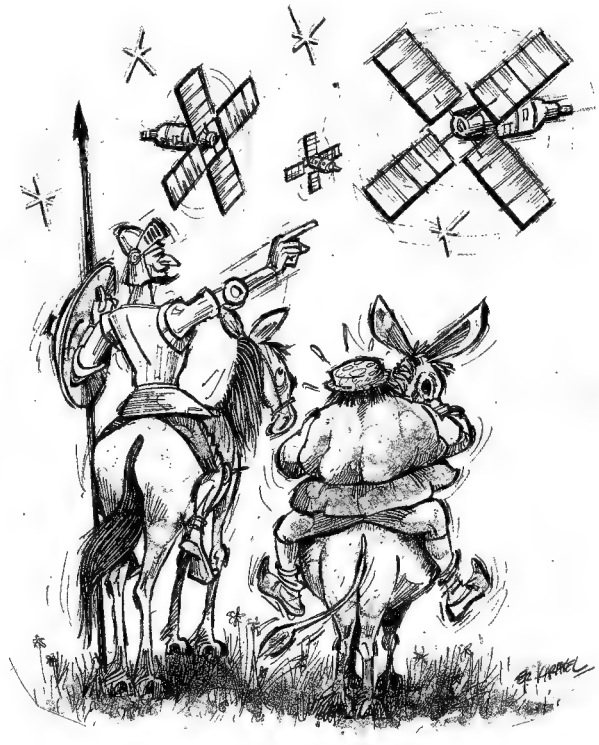

ERDOĞAN KARAYEL

MUHAMMET ŞENGÖZ

KARİKATÜRKÜCÜ

Bülent Okutan

U.S.A. ME BİN TERÖRİLLALLAH

Üzülme be Sam Amca... Vallahi biz de yanıldık. Bizler de sizler gibi tehlikenin hep kuzeyde olduğunu düşünür dururduk. Bizi öyle şartlandırmışlardı. Yaramazlık yapan bebelere analar bile; "Uyu bakim. Uyumazsan gomonistler gelir seni ham yapar." derdi. O bebekler büyüdü de Laleli'de Aksaray'da o gomonist gızları ile arkadaş oldu. Üçüncü sınıf fuhuş otellerinde acayip muhabbetler kurdu. Bir tarafta bizim kara bıyıklı maçolar, bir tarafta sarışın yeşil gözlü tornadan çıkmış komünist ülke kızları... Bize kuzeyden gelecek tehlike diye anlattıkları meğer bunlarmış. Aslında biz inanmadık tabii ki bu safsatalara ama inananlar kalaşnikoflu bombalı işgalci teröristler bekliyorlardı. Senaryolar hep bu yolda yazılmıştı. Sizin de az seyretmemiştik hani Hollywood yapımı Alaska casus filmlerinizi. Sovyetler'in hiç haberi yokken onlarla girdiğiniz soğuk savaş yılarını. Hani her defasında onların perişan olması ile "The End" olan kahramanlık senaryolarınızı.

Ama olmadı Sam Amca böyle bir şey hiç olmadı. Ne sizde oldu ne bizde. Sovyetler sizin senaryolarınızdan dağıldı. Parça parça oldu. Kimsenin etlisi ve sütlüsü ile uğraşmıyorlar. Zaten votkadan başka kötü bir alışkanlıkları da yok. Emperyalizm falan gibi. Dedelerine rahmet olsun.

Keşke tarihler 11 Eylül 2001'i hiç göstermeseydi, pas geçseydi. O zaman bunları yazmamış olurduk... Dünya küreselleşme yolunda ilerlerken senaristlerin bile hayal gücünü zorlayacak olaylar yaşandı. New York'ta, kimilerine göre dünyanın başkenti denen yerde. Ve de yine; dünyanın jandarması denen ABD karakolda, makamında otururken dayak yedi. "Kimdir bre bu kendini bilmez." bile diyemedi. Kolluk kuvveti şaşkın şaşkın etrafına baktı; her yer toz duman... Masum siviller ikizlerin enkazının altında kalmış, ölü sayısı binlerce... FBI, CIA, NSA vb. gibi haber alma kuruluşları mışıl mışıl uyumuş ki ne uyuma... Sivil uçaklar roket olmuş, yakıtları napalım. Silahları ise jilet... Benim Hasan Baba ile siyaset konuşmamdan haberdar olan CIA herhalde artık damardan alıyor. Ya da senaryodaki jet ve silahlı tim saldırılarını bekliyor..

Sovyet tehlikesi kalkınca bir rehavet çöktü ki ABD'ye sormayın gitsin. Eee dünyanın ticareti de elinde olunca geriye ne kalıyor, aşk meşk... Ben bunu teşbihte hata olmazsa şöyle yorumladım:

"Vaktiyle bir şehirde, bir kabadayı yaşarmış, boy pos yerindeymiş. Saç sakal ürkütücü. Belinde silah, sırtında ceket, topuklar yumurta. Herkesi sindirmiş bir bıçkınmış. Her şeyde onun dediği olur, astığı astık, kestiği kestikmiş. Kimi esnaf içkisini sigarasını karşılaşmış, kimi harçlığını, kimi yatacak kalacak yerini, kimi de karısını kızını... Polis, bekçi de güç yetiremez onlar da diyetini verirmiş bu kabadayının. Gün olmuş devran dönmüş çevresine verdiği eziyet herkesi canından bezdirmiş. Nihayet biri çıkmış bir gün bir punduna getirip iki tane çakmış kabadayıya... Kabadayı yerle bir olmuş iki seksen bir doksan... Bakmışlar o adam hiç de korkulacak biri değil kof oğlu kof... Kabadayı yerden kalkarken üstünü başını çırpıyormuş; "Kim ulan bana bu fiskeyi vurmaya cesaret eden?" Bakmış daha evvel eziyet eden tüm eşraf takımı karşısında "Ben!" demiş biri. Bir diğeri "Ben!" demiş. "Ben, ben, ben, ben...!" Velhasıl herkes suçu paylaşmış. Kabadayı bu dramatik olayı görünce çaresiz oradan uzaklaşmış, tam kalabalığın arasından geçerken tek kaşını kaldırıp gözdağı vermiş. "İyi!.. Bir daha yapmayın."

ABD'de yaşanan tarihin en dehşet verici terör eyleminin özünde kökleri yıllar öncesine dayanan şiddetin kokuları var. O kültürle yatmış, o kültürle kalkmış bizim Anadolu'da sıkça görülen kan davasına benzerlik var.

Şimdi bu işin faili kişiler ve yardakçısı devletler aranıyor harıl harıl... Farzedin ki adı Abdül, ülkesi Afganistan. Bravo buldunuz! Sam Amca olarak intikamınızı alacağınızdan hatta burunlarından getireceğinizden hiç kuşkum yok. Shakespeare: "Kan kanla değil, su ile yıkanır, öç almanın sınırı yoktur." diyor. Çocuklarımıza bırakacağımız bu dünyada en güzel miras bu güzel söz olmalı bence. Zira bir şeyden daha hiç şüphem yok ki, "Sulan yükseldikçe balıklar karıncaları yiyecek, sular çekilince ise karıncalar balıkları..."

ABD'ye yönelik bu talihsiz ve acımasız saldırının sonunda sivillerin maruz kaldığı şiddete üzülmemek elde değil. Bu binalarda içimizden birinin bir yakınının olması kuvvetle muhtemeldir. Daha da üzüldüğüm nokta; bazı İslâm ülkelerinde bunun göbek atılarak kutlanma talihsizliğidir. Burunda hızma, ayakta halhal, gözde at gözlüğü, zılgıt çekiyorlar. Memelerini sallaya sallaya.

Tanrı sizi ıslah edebilmek için size 2000 yıl önce adına peygamber denilen liderler gönderdi. "Ey insanoğlu birbirinizi sevin, birbirinizle iyi geçinin. Size bahşedilen nimetlerden ortak istifade edin." diye. Siz ne yaptınız? Vahşet... hâlâ birbirinizi Katolik, Musevi, Müslüman diye sınıflara ayırıyor, kan döküyorsunuz. Keşke küreselleşme buradan başlasaydı. Keşke o Tanrı, yaratıp da dünyaya saldığı Frankeştayn'ları görmek için kendi gelseydi, vekil göndereceğine. Eminim onu da egoizminize, siyonizminize, emperyalizminize veya başka bir izm'inize alet ederdiniz.

Elinde vuracak çok şeyin olduğunu biliyoruz. Sakın fevri davranıp vurma Sam Amca! Çocuklarımıza birbirinden intikam almadan yaşayacakları bir dünya bırakmak istiyorsak; buna sebep olanların hepsini bir kefeye koyma! Ben katili biliyorum ve deşifre etmekten çekinmiyorum. Bu işlerin faili U.S.A. ME bin TERÖRİLLALLAH'dır. Onu bulup yok ediniz. Savaşınız onunla olsun.

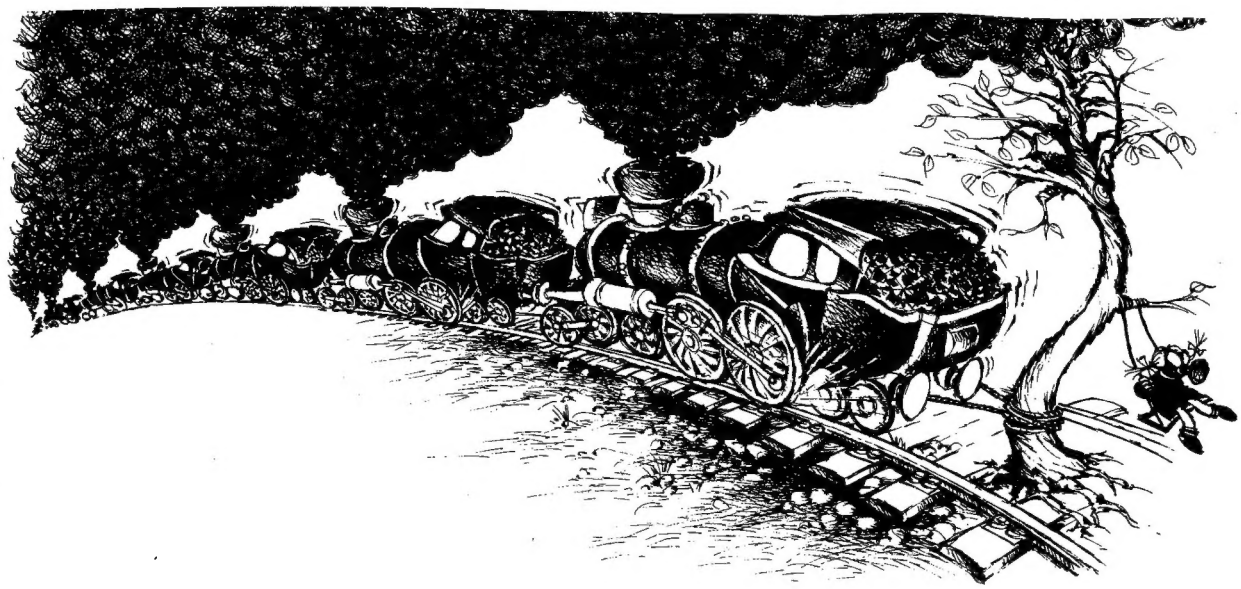

MEHMET BALTAOĞLU

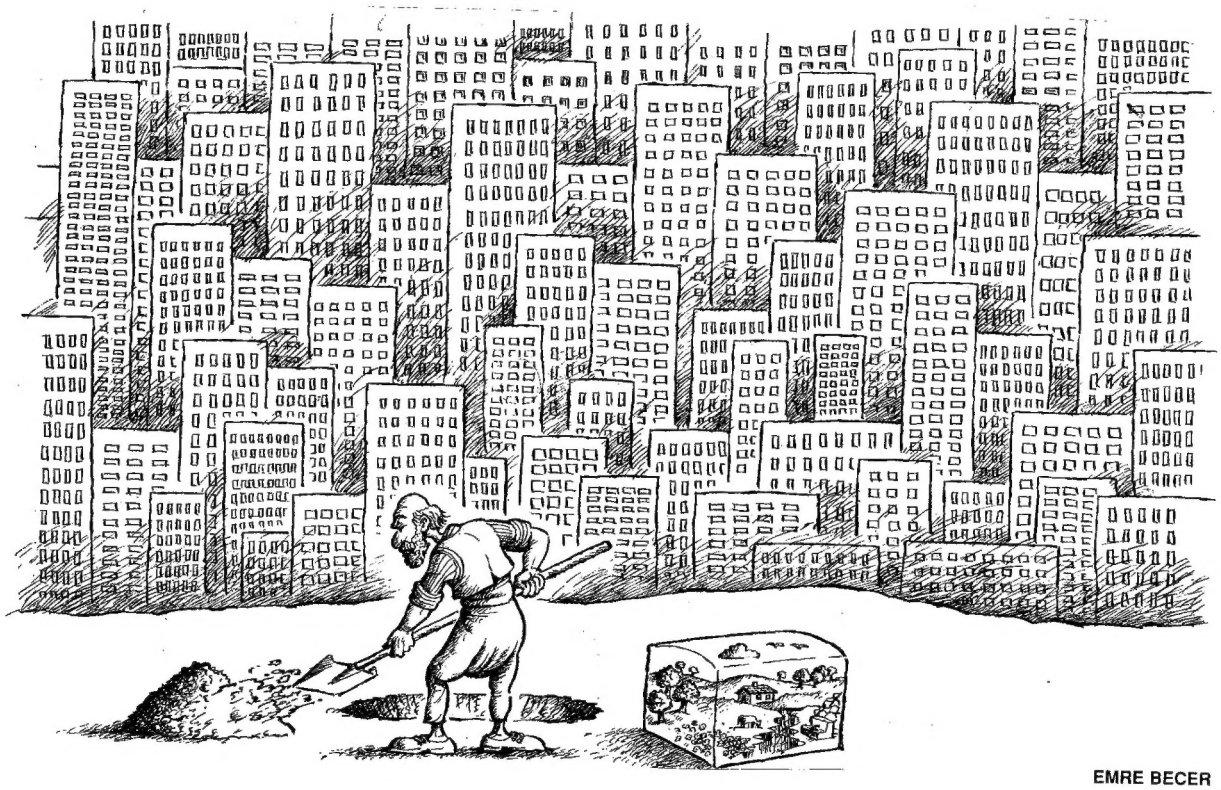

EMRE BECER

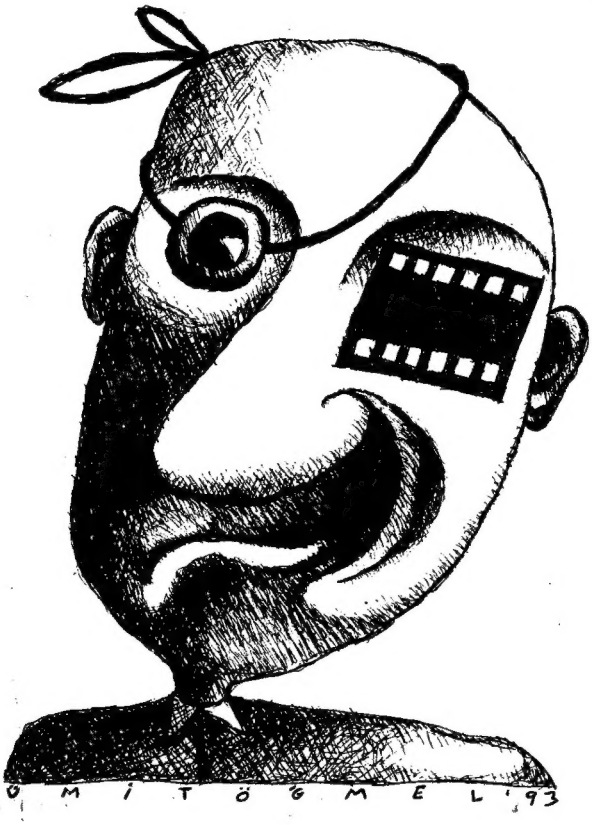

ÜMİT ÖĞMEL

EROL ÖZDEMİR

GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU — ÇEVREMDEKİLER

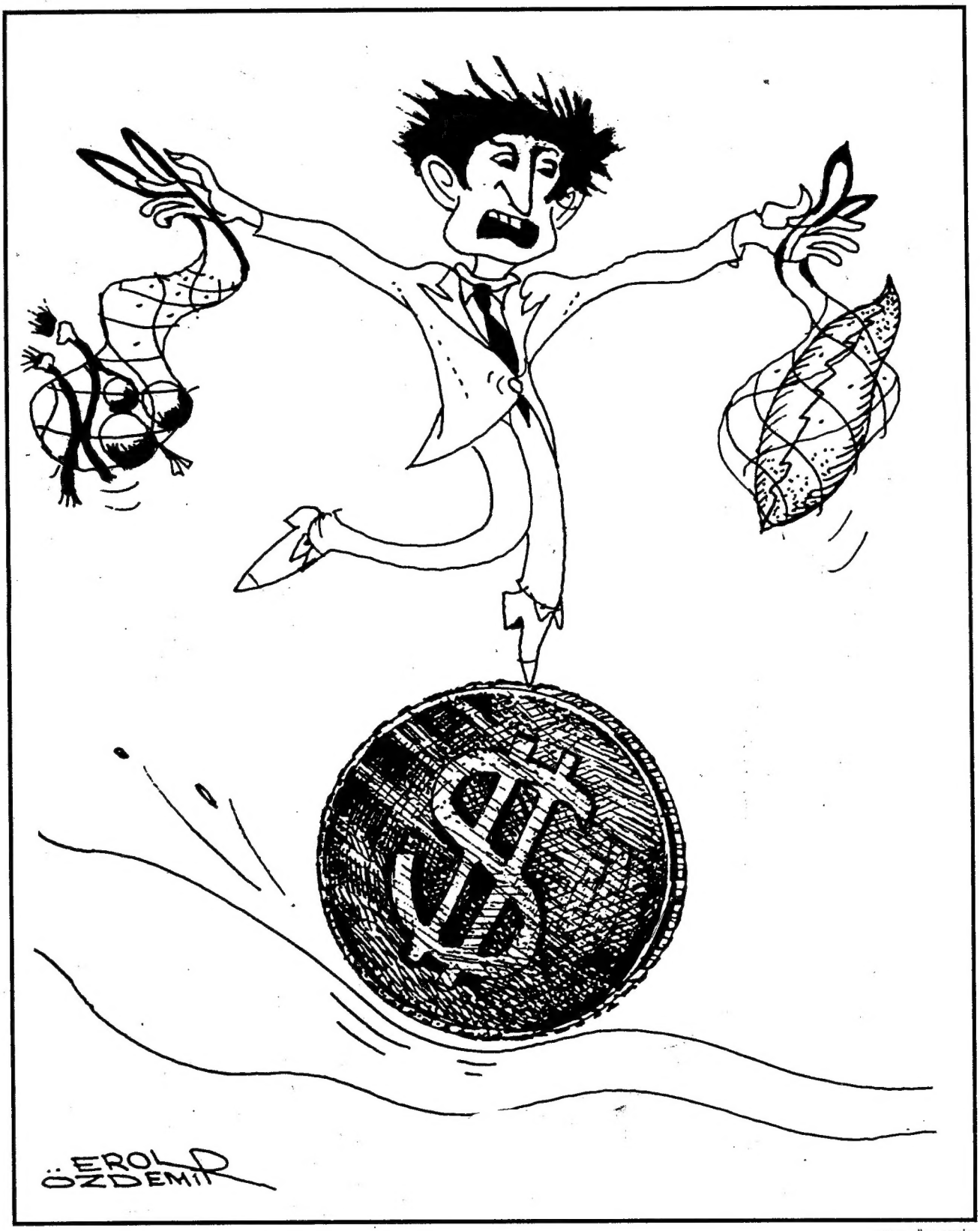

EROL ÖZDEMİR

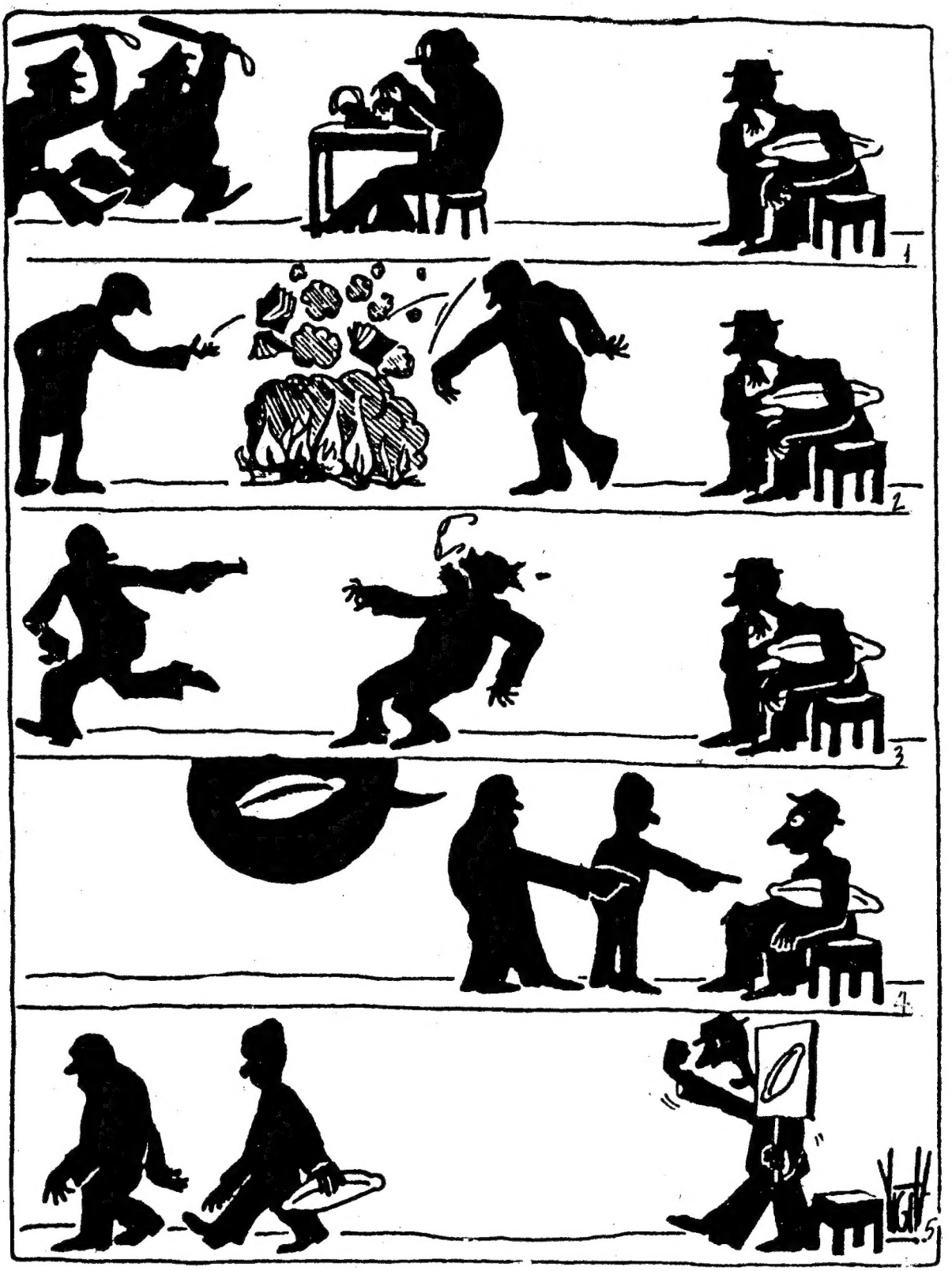
1
2
3
4
5